

บันทึก

เรื่อง ข้อบังคับบริษัทที่ห้ามมิให้แก้ไขข้อบังคับนั้น จะเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือไม่

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือ ที่ ๖๐๖๙/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๙ แจ้งว่า กระทรวงพาณิชย์หาหรือว่ามีผู้ขอจดทะเบียนบริษัทจำกัด ชื่อบริษัทป้อมใหญ่พาณิชย์ลำปาง จำกัด ในข้อบังคับของบริษัทข้อหนึ่ง (ข้อ ๑๒) มีข้อความบังคับไว้ว่า ห้ามมิให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อบังคับ ข้อ ๙, ๑๐ และ ๑๑ ฯลฯ กระทรวงพาณิชย์มีความสงสัยว่า ข้อบังคับบริษัทที่ห้ามมิให้แก้ไขข้อบังคับนั้น จะเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือไม่ เพราะมาตรา ๑๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า ข้อบังคับของบริษัทนั้นแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้โดยมติพิเศษของที่ประชุม

คณะกรรมการกฤษฎีกา ได้พิจารณาเรื่องนี้ และได้เชิญผู้แทนกระทรวงพาณิชย์มาชี้แจง ขอเสนอความเห็น ดังต่อไปนี้

(๑) เฉพาะปัญหาที่หาหรือว่ามีผู้ขอจดทะเบียนบริษัทที่ห้ามมิให้แก้ไขข้อบังคับนั้น จะเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือไม่ คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็น ว่า แม้ว่าข้อบังคับของบริษัท ข้อ ๑๒ จะได้มีข้อความห้ามมิให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นยกเลิกเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อ ๙, ๑๐ และ ๑๑ เว้นแต่บริษัทจะเลิกไปก็ดี แต่ก็ไม่ได้ปรากฏว่ามีข้อใดที่ห้ามมิให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นยกเลิกเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อ ๑๒ นั้นเสียได้ ถ้าหากที่ประชุมผู้ถือหุ้นได้มีการลงมติพิเศษให้ยกเลิกข้อบังคับข้อ ๑๒ นี้เสียแล้ว การแก้ไขข้อบังคับข้อ ๙, ๑๐ และ ๑๑ ก็ย่อมทำได้ ฉะนั้น ข้อห้ามของบริษัท (ข้อ ๑๒) ที่ห้ามมิให้ยกเลิก เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อบังคับของบริษัทนั้นก็ย่อมไม่มีผล จึงไม่เป็นการขัดต่อมาตรา ๑๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพียงแต่เท่านั้นจึงไม่มีเหตุผลอันใดที่นายทะเบียนจะไม่รับจดทะเบียนบริษัท

(๒) แต่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาข้อความในข้อ ๙, ๑๐ และ ๑๑ ด้วย แล้ว เห็นว่า

ก. ความในข้อ ๙ วรรค ๒ ซึ่งมีว่า "ถ้าผู้ถือหุ้นล้มละลาย ให้ผู้ถือหุ้นคนอื่นรับซื้อไว้เท่าราคามูลค่าที่กำหนดไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ" ข้อนี้ย่อมขัดกับกฎหมายล้มละลายซึ่งมีหลักอยู่ว่า เมื่อบุคคลล้มละลายบรรดาทรัพย์สินรวมตลอดทั้งหุ้นของผู้ล้มละลายย่อมตกอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และตามปกติเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องขายทรัพย์สินเหล่านั้นโดยวิธีขายทอดตลาด รวมทั้งหุ้นของผู้ล้มละลายนั่นด้วย

ข. ข้อ ๑๐ กำหนดว่า "เงินมูลค่าหุ้นของผู้ถือหุ้นเป็นทรัพย์สินส่วนตัว โดยเฉพาะมีเกี่ยวข้องเป็นสินบริคณห์ระหว่างสามีภรรยาเลย ถ้าผู้ถือหุ้นคนใดตายให้ตกเป็นของผู้สืบสันดาน ถ้าไม่มีให้ใช้ข้อ ๙ บังคับ (ทั้งนี้ถือหลักพินัยกรรมโดยอนุโลม)" ข้อนี้ย่อมขัดกับหลักแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะการที่ทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยาจะเป็นสิน

ส่วนตัวได้นั้นจะต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๔๖๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และถ้าผู้ถือหุ้นคนใดตายหุ้นของบุคคลนั้นก็จะต้องตกทอดแก่ทายาท (มาตรา ๕๙๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) ซึ่งอาจเป็นทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรม(มาตรา ๑๙๐๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) และถ้าผู้ถือหุ้นไม่มีผู้สืบสันดาน หุ้นของบุคคลนั้นก็จะต้องตกทอดแก่แผ่นดิน (มาตรา ๑๗๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

ค. ข้อ ๑๑ กำหนดว่า “ในกรณีที่ผู้ถือหุ้นกลายเป็นผู้ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถให้นำข้อ ๙,๑๐ มาบังคับโดยอนุโลม” ข้อนี้ก็ขัดกับหลักแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อีก เพราะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๐ “บุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถนั้นท่านว่าต้องจัดให้อยู่ในความอนุบาล” ผู้อนุบาลย่อมมีหน้าที่ควบคุมดูแลตัวผู้ไร้ความสามารถนั้นและทรัพย์สินของเขาด้วย ฉะนั้น หุ้นของผู้ไร้ความสามารถจึงอยู่ในความควบคุมดูแลของผู้อนุบาล นอกจากนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บุคคลผู้เสมือนไร้ความสามารถยังมีสิทธิที่จะจัดการงานของตนเองได้ เช่นเป็นผู้ถือหุ้น เป็นต้น แต่มีกิจการบางอย่างที่ผู้เสมือนไร้ความสามารถต้องได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์ก่อนแล้วจึงจะทำได้ (มาตรา ๓๕)

สรุปความ ข้อบังคับข้อ ๙ วรรค ๒ ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๑ แห่งข้อบังคับของบริษัทดังกล่าวมาแล้วเป็นข้อบังคับที่ขัดต่อกฎหมายดังกล่าวมาแล้ว นายทะเบียนย่อมมีสิทธิที่จะไม่รับจดทะเบียนบริษัทได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๐๑๙

(ลงชื่อ) ส. วินิจัยกุล

(นายเสริม วินิจัยกุล)

เลขาธิการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา